

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: والنتین کاتاسانوف* (Valentin Katasonov)

برگردان: ا. م. شیری

۲۷ سپتمبر ۲۰۲۴

آیا جنگ موقعیت دالر امریکا را تقویت می‌کند؟

ساختار تبادل اطلاعات سونیفت روز به روز محبوبیت خود را از دست می‌دهد

در این باره که جنگ تحریمی سازماندهی شده از سوی امریکا علیه روسیه آسیب کمتر و شاید حتی بیشتر از روسیه به اروپا وارد می‌کند، قبلاً به اندازه کافی گفته و نوشته شده است. این درست است، که اقتصاد امریکا به ضرر اقتصاد اروپائی در حال تقویت است. اما موضع امریکا در متن کل اقتصاد جهانی نه در حال تقویت، بلکه در حال تضعیف است.

این هم برآوردهای صندوق بین‌المللی پول از سهم امریکا در تولید ناخالص داخلی جهانی که با استفاده از برابری قدرت خرید به دالر امریکا حساب شده است. این سهم در سال ۲۰۲۱، ۸۷.۱۵٪ بود. در سال ۲۰۲۳ به ۱۵.۵۶ درصد کاهش یافت. پیش‌بینی می‌شود تا پایان سال ۲۰۲۴ به ۱۵.۵۰ درصد برسد.

امروزه در خود امریکا سیاستمداران زیادی هستند که از پیامد خطرناک سیاست تحریمی برای امریکا، تضعیف موقعیت دالر و حتی از دست دادن جایگاه آن به عنوان یک ارز جهانی بیم دارند. به طوری که دونالد ترامپ در طول مبارزات انتخاباتی خود بارها خاطرنشان کرد که سیاست تحریمی فعلی واشنگتن نادرست است و در نهایت هم اقتصاد و هم دالر امریکا را تضعیف می‌کند.

دونالد ترامپ، از جمله، در سخنرانی در باشگاه اقتصادی نیویورک در ۵ سپتمبر، توضیح داد که تحریم‌ها نباید طولانی شود. در غیر این صورت، آن‌ها بیش از آن که فایده‌ای داشته باشند، به امریکا آسیب خواهند رساند. ترامپ گفت: «من تحریم‌ها را اعمال می‌کنم و در اسرع وقت آن‌ها را لغو می‌کنم. زیرا، در نهایت دالر و هر چیزی را که نشان از آن دارد، از بین می‌برند. ما باید همچنان یک ارز جهانی باشیم، به نظر من این مهم است». او در ادامه افزود: «لازم است تحریم‌های شدید علیه کشورهای اعمال شود که مستحق آن هستند. اما سپس باید آن‌ها را لغو کنیم».

اما همه با این موافق نیستند. به عنوان مثال، کانال تلگرامی داخلی «اقتصاد بسیجی» در مورد اظهارات فوق‌الذکر ترمپ به شرح زیر توضیح داد: «امریکا به حساب تضعیف (مالی، صنعتی، اقتصادی) اروپا در حال تقویت است. وقتی دونالد ترمپ می‌گوید تحریم‌های امریکا نقش دالر را در جهان تضعیف می‌کند، این درست نیست. درست به عکس، موجب تقویت آن می‌شود».

نویسنده این نشریه نیز مانند بسیاری دیگر از کارشناسان برای اثبات دیدگاه خود به آمارهای نگهداری شده توسط دستگاه سوئیفت متوسل شده است. این سازمان هرماه تصویری از پرداخت‌های انجام شده از طریق سوئیفت به اساس نوع ارز مورد استفاده ارائه می‌دهد. این هم آخرین داده‌ها براساس نتایج سپتامبر ۲۰۲۴ و ارزهای پیشرو (%) به تفکیک:

دالر امریکا – ۴۹.۰۷

یورو – ۵۸.۲۱

پوند انگلیس – ۰۵.۶

یوان چین – ۴.۶۹

ین جاپان – ۳.۹۸

و این نیز ارزهای پیشرو چهار سال پیش، تا سپتامبر ۲۰۲۰ (%) به تفکیک:

دالر امریکا – ۴۵.۳۸

یورو – ۲۹.۳۶

پوند انگلیس – ۰۷.۴

ین جاپان – ۴۳.۳

یوان چین – ۱.۹۷

طی چهار سال تغییرات بزرگی در ساختار ارزی پرداخت‌هایی که از طریق سوئیفت انجام می‌شود، رخ داده است. دالر امریکا و یوان چین به شدت موقعیت خود را تقویت کردند و ین جاپان نیز تا حدودی تقویت شد. موقعیت پوند استرلینگ انگلیس تا حدودی تضعیف شد و موقعیت یورو بشدت کاهش یافت.

در حالی که سهم یورو طی چهار سال ۷۱.۱۴ واحد درصد کاهش یافت، سهم دالر امریکا ۶۲.۱۰ واحد درصد رشد کرد. یعنی بیشتر سهم یورو را دالر امریکا و بقیه را یوان چین و اندکی از آن را نیز ین جاپان به خود اختصاص داد. اما در یک زمان‌های خوب (برای اروپا)، ارز واحد اتحادیه اروپا در پرداخت‌هایی که از طریق سوئیفت انجام می‌شد، غالب بود (یورو در سال ۲۰۱۲ تا ۴۵ درصد از تراکنش‌ها را در مقابل کمتر از ۳۰ درصد دالر را تأمین می‌کرد).

با این حال، من تمایلی به تفسیر این ارقام ندارم که به نظر می‌رسد تقریباً نیمی از تمام تراکنش‌های پرداختی انجام شده از طریق سوئیفت را به عنوان شواهدی از موفقیت واقعاً بزرگ دالر امریکا قلمداد می‌کند. برخی‌ها آن را «پیروزی پول امریکا» نامیدند. به گمانم آن‌ها عجله کردند.

به نظر می‌رسد اخبار سوئیفت با سایر اخبار و برآوردهایی که تضعیف دالر امریکا را نشان می‌دهند، «همخوانی» ندارد. دقیقاً یک سال پیش، در سپتامبر ۲۰۲۳، استیون یون، رئیس سابق بخش تحقیقات ارزی بانک سرمایه‌گذاری امریکائی مورگان استنلی و اقتصاددان سابق صندوق بین‌المللی پول، در مصاحبه با روزنامه دی ولت گفت که سرعت دالرزدائی در جهان از زمان شروع عملیات ویژه نظامی در اوکراین در مقایسه با شاخص‌های ۱۵ سال پیش ۱۰ برابر شتاب گرفته است. در همان زمان، استیون یون در وهله اول به آمار صندوق بین‌المللی پول در مورد ساختار ارزی نخبیر بین‌المللی کشورهای عضو متوسل شد. آخرین داده‌های صندوق بین‌المللی پول – در پایان سه ماهه اول سال

جاری: سهم دلار امریکا - ۵۸.۸۵٪، اما سال قبل ۵۹.۲۷ درصد بود. اوج مقادیر این شاخص در اواخر دهه ۱۹۹۰ ثبت شد - بیش از ۷۰٪.

اینطور به نظر می‌رسد که هر روز از صبح تا شب به ما در باره دالرزدائی از اقتصاد تک تک کشورها و کل اقتصاد جهان سخن می‌گویند. در وهله اول، آن‌ها در مورد گذار به استفاده از پول ملی در پرداخت برای تجارت خارجی و سایر معاملات بین کشورها صحبت می‌کنند. میخائیل میخوستین، نخست وزیر روسیه در اگست سال جاری گفت که سهم ارزهای ملی (روبل و یوان) در ساختار تسویه حساب‌های متقابل بین روسیه و چین از ۹۵ درصد فراتر رفته است. روسیه و هند نیز تقریباً به همان سطح استفاده از ارزهای ملی در تجارت متقابل رسیده‌اند. سهم ارزهای ملی در تسویه حساب‌های بین روسیه و ایران در سال گذشته از ۸۰ درصد فراتر رفت.

سمپ شاستری، نایب رئیس اتاق بازرگانی و صنایع انجمن بین دولتی، به ریانوستی گفت که این خبر بتازگی رسیده است: حجم استفاده از ارزهای ملی در تسویه حساب‌های بین کشورهای بریکس از مقیاس تسویه با دلار فراتر رفته است.

یک سؤال طبیعی مطرح می‌شود: چگونه می‌توان این خبر را که حاکی از دالرزدائی در پرداخت‌ها و تسویه‌های بین‌المللی است، با داده‌های دستگاه سوئیفت تطبیق داد که به عکس آن، یعنی افزایش چشمگیر سهم دلار امریکا در تسویه‌ها و پرداخت‌های فرامرزی را نشان می‌دهد؟ توضیح بسیار ساده است: تعداد زیادی از کشورها سیستم سوئیفت را که بیش از نیم قرن پیش (در سال ۱۹۷۳) به منظور ارائه پشتیبانی اطلاعاتی برای پرداخت‌ها بین شرکت‌ها و بانک‌ها در کشورهای مختلف ایجاد شد، به طور روزافزون دور می‌زنند.

من در باره تاریخچه این سازمان چندین بار نوشته‌ام. به ویژه با توجه به این که این سازمان با ثبت در حوزه قضائی بلجیم و به طور رسمی تابع دولت بلجیم و اتحادیه اروپا بود، عملاً تحت کنترل سرویس‌های اطلاعاتی امریکا قرار گرفت و به ابزار جنگ تحریم تبدیل شد.

پس از حمله شدید تحریمی علیه روسیه در سال ۲۰۲۲، بسیاری از کشورها، به خصوص کشورهای «دوست» از دیدگاه ما، از ترس تحریم‌های ثانویه واشنگتن، به دور زدن سوئیفت دست زدند. کانال‌های فرعی: به خصوص، سیستم پرداخت بین بانکی فرامرزی چین و سیستم انتقال پیام‌رسان مالی روسیه، مشابه سوئیفت هستند. علاوه بر این، پرداخت‌ها و تسویه‌های فرامرزی با استفاده از ارزهای دیجیتال، هم ارزهای خصوصی (ارزهای رمزنگاری شده) و هم ارزهای دیجیتال بانک مرکزی، به طور فزاینده‌ای رایج می‌شوند. درست است که از ارزهای دیجیتال بانک مرکزی تاکنون فقط به عنوان «پروژه‌های آزمایشی» استفاده می‌شود. برخی از کارشناسان معتقدند که ارزهای دیجیتال بانک مرکزی می‌تواند با تبدیل شدن به ابزار اصلی پرداخت‌های بین‌المللی، به مرگ کامل و نهائی سیستم سوئیفت منتهی شود. تا به امروز، دو کشور روسیه و ایران استفاده از سیستم سوئیفت را به طور کامل کنار گذاشته‌اند. تخمین این که امروزه چه بخشی از عملیات با دور زدن سیستم انجام می‌شود، بسیار دشوار است. اما قطعاً در حال رشد است. در نتیجه، ترکیب ارزی تراکنش‌هایی که از طریق سیستم سوئیفت انجام می‌شوند، کمتر و کمتر «نمایشگر» می‌شوند. و این اشتباه است اگر بر اساس داده‌های سوئیفت نتیجه بگیریم که موقعیت دلار امریکا در حال تقویت است.

مأخوذ از: بنیاد فرهنگ ستراتیژیک

۵ مهر - میزان ۱۴۰۳

* - ، پروفیسور، دکتر علوم اقتصاد، مدیر مرکز پژوهش‌های اقتصادی «شاراپوف» فدراسیون روسیه، پژوهشگر مسائل پشت صحنه